

Justisdepartementet
Kriminalomsorgsavdelingen
Postboks 8005 Dep
0030 OSLO

Deres ref:
11/4775-HKH

Vår ref:
2013/04803-21/008

Dato:
28.05.2013

HØRINGSUTTALELSE - ALKOLÅS SOM ALTERNATIV TIL TAP AV FØRERRETT SOM EN DEL AV PROGRAM MOT RUSPÅVIRKET KJØRING

Vi viser til oversendelse av 01.03.13.

KRUS er positiv til innføring av bruk av alkolås fordi forslaget innebærer at deltakerne må gjennomføre Program mot ruspåvirket kjøring (RK). Dette kan føre til økt bruk av denne straffereaksjonen for promillekjørere framfor bruk av andre straffereaksjoner.

Ordningen med alkolås bør bidra til at flest mulig av dem som blir dømt for promillekjøring får mulighet til å delta. Arbeidsgruppas forslag om at domfelte selv må betale kostnaden for alkolås åpner for en uheldig forskjellsbehandling. Dette er også tatt opp som en problemstilling ved evaluering av forsøksordningen i Sverige, jf. TØI rapport 906/2007.

Tap av førerkort kan ha store sosiale og økonomiske konsekvenser uavhengig av hva slags straff man får. Slik alkolåsen er brukt i andre land (f.eks. Sverige) er det for å hindre en utilbørlig ulempe for noen som mister førerretten på grunn av tap av næring (yrkessjåfører), helsemessige forhold (egen/nærstående familiemedlemmers bevegelseshemming) eller geografiske forhold (bosted). Alkolås bør kunne tilbys alle grupper promilledømte utfra en slik begrunnelse, og at dette vil være allment rettferdig. Tiltaket bør være uavhengig av idømt straff eller fylkesvise forskjeller i bruken av RK. Promilledømte er representert i nesten alle straffereaksjoner.

Rapportens begrunnelse for valg av målgruppe, er at målgruppen tilhører en høyrisikogruppe for ny promillekjøring. Vi kan ikke se at denne påstanden er tilfredsstillende underbygget. Den norske studien «Promilleprogram i friomsorgen» (1999) fant at det var lite som tyder på at programmet i sin daværende form i særlig grad retter seg mot residivister (s. 38). På side 39 i rapporten hevdes det at anonymt selvrapportert omfang av promillekjøring «(..) ikke gir inntrykk av at deltakerne i promilleprogram generelt representerer en høyrisikogruppe som har kjørt ofte eller regelmessig med promille. Bare 16 % av respondentene mente at en slik karakteristikk passet på dem. Disse funnene støttes av en tilbakefallsmåling av 250 deltakere utført av Ragnar Kristoffersen i 2002, som viste at 12 % ble anmeldt for ny promillekjøring i løpet av minst 3 år

siden fullført program (se http://brage.bibsys.no/krus/bitstream/URN:NBN:no-bibsys_brage_25366/1/Tilbakefallsm%c3%a5ling.pdf).

Den nordiske tilbakefallsstudien «Retur» (2010) gir heller ikke særlig støtte til påstanden om at deltakere i RK generelt utgjør en høyrisikogruppe. Det generelle tilbakefallet i løpet av to år til ny dom som må sones i kriminalomsorgen blant 1840 løslatte fengselsdømte for promillekjøring i 2005, var 8 %. Det tilsvarende tallet for dem som iverksatte en dom på promilleprogram i 2005, var 12 %. Det interessante er imidlertid hvor mange som gjentok trafikklovbruddet de sonet i 2005. Blant alle løslatte for promille i 2005 utgjorde disse ca. 3 %. Tilsvarende andel for RK-deltakere var ca. 7 %. Samlet er forskjellen ikke stor og heller ikke uventet i og med at RK-deltakere skal ha et erkjent og dermed vanligvis mer langvarig alkoholproblem, og gjennomsnittsalderen er også høyere i RK (45 år) enn blant løslatte promilledømte (36 år). Yngre domfelte for promille har - med enkelte unntak - generelt lavere tilbakefall enn middelaldrende. Blant fengselsdømte løslatte for promille finner vi imidlertid grupper med høyere tilbakefallsrisiko enn gjennomsnittet for RK. Blant løslatte promilledømte med tidligere fengselsdom i alderen 45 – 54 år får for eksempel nesten 10 % ny promilledom i løpet av 2 år. Aldersgruppen løslatte promilledømte mellom 21 – 24 år med tidligere fengselsdom hadde 7 % tilbakefall til ny promilledom. Det finnes m.a.o. grupper promilledømte i fengsel med minst tilsvarende eller høyere tilbakefallsrisiko enn generelt for deltakerne i RK.

Trafikksikkerhetsmessig er det derfor tvilsomt å forskjellsbehandle fengselsdømte og dømte i RK ved å kun la sistnevnte få tilbud om alkoholås, slik at de unngår å miste førerretten. Trafikksikkerhetsmessig finnes det riktignok et mindretall i RK som antakelig representerer den største risikoen for tilbakefall, nemlig tidligere fengselsdømte menn mellom 40 og 50 år. Her vil en av fem bli dømt for ny promillekjøring i løpet av to år. Dersom trafikksikkerhetshensyn begrunner bruk av alkoholås, ville dette vært en optimal målgruppe.

KRUS ønsker å påpeke at det vil være vanskelig å evaluere tiltaket i ettertid med hensyn til påvirkningseffekter. Dette fordi man ikke kan vite om eventuell endring i atferd skyldes deltakelse i RK eller økt kontroll i form av alkoholås.

Det bør framkomme tydeligere at brudd på betingelsene for alkoholåsbetinget førerrett ikke nødvendigvis fører til brudd på gjennomføring av RK.

Personundersøkelsen skal kartlegge grunnlag for alkoholås og grunnlag for deltakelse i RK. En person kan være i målgruppen for både RK og alkoholås og velge kun deltakelse i RK. Denne tosidigheten bør komme tydeligere fram. En person kan ha ønske om å gi samtykke til deltakelse i RK uten å ha ønske om å gi samtykke til f.eks. legeundersøkelse for alkoholåsbetinget førerrett.

Når det gjelder spørsmålet om hvilken myndighet som eventuelt bør administrere en slik ordning, har vi ingen merknader til arbeidsgruppens forslag.

Hans-Jørgen Brucker
direktør

Egil Larsen
avdelingsleder